

**TAL
TECH**

HEA AVALIK RUUM “ÕNNELIK INIMENE 2030”

Jiri Tintera
Taltech Tartu kolledži vanemlektor
Tartu linnaarhitekt

22.04.2025

JIRI TINTERA

Töökohad ja ametid:

- Tartu linnaarhitekt
- Tallinna Tehnikaülikool, Inseneriteaduskond, Tartu kolledž, vanemlektor
- Valga vallaarhitekt (2013-2023)

Kvalifikatsioon:

- Eesti kutsetunnistus 129767, volitatud arhitekt-ekspert, tase 8
- Doktorikraad: Kahanevate linnade elukeskkonna taaselustamine Valga linna näitel (2019)
- Muinsuskaitse pädevustunnistus nr: PT 1087/202 (2021)

Foto: Sven Zacek

SISUKORD

- Hea avalik ruum ja ruumiloome suunavad otsused
- Demograafia mõjud avalikule ruumile
- Valga meetmed avaliku ruumi kvaliteeti tõstmiseks
- Tartu linnaruumi väljakutsed
- Hea avaliku ruumi head näited

**HEA AVALIK RUUM JA RUUMILOOME SUUNAVAD
OTSUSED**

HEA AVALIK RUUM

Avalik ruum on kui **võrgustik**, mis ühendab eri sihtkohti ja tegevusi.

Hea avalik ruum pakub võimalusi:

- lõõgastumiseks ja lõdvestumiseks,
- uudistamiseks ja avastamiseks,
- suhtlemiseks ja uuteks elamusteks,
- turvalisust ja füüsilist mugavust,
- aga ka keskkonna ümberkujundamise võimalust.

RUUMILOOME

- ruumi arengut mõjutavate otsuste kujundamine ja elluviimine.
- kompleksne pidev protsess, mis sünnib eri **sektorite** ja paljude osapoolte valdkondade üleses koosmõjus.
- kas **teadlik ja eesmärgipärane** tegevus või juhuslik ehk mõne teise eesmärgi saavutamisest johtuv tulemus.

Ruumiloome põhieesmärk on elukeskkonna parendamine muutuste kaudu füüsilises ruumis.

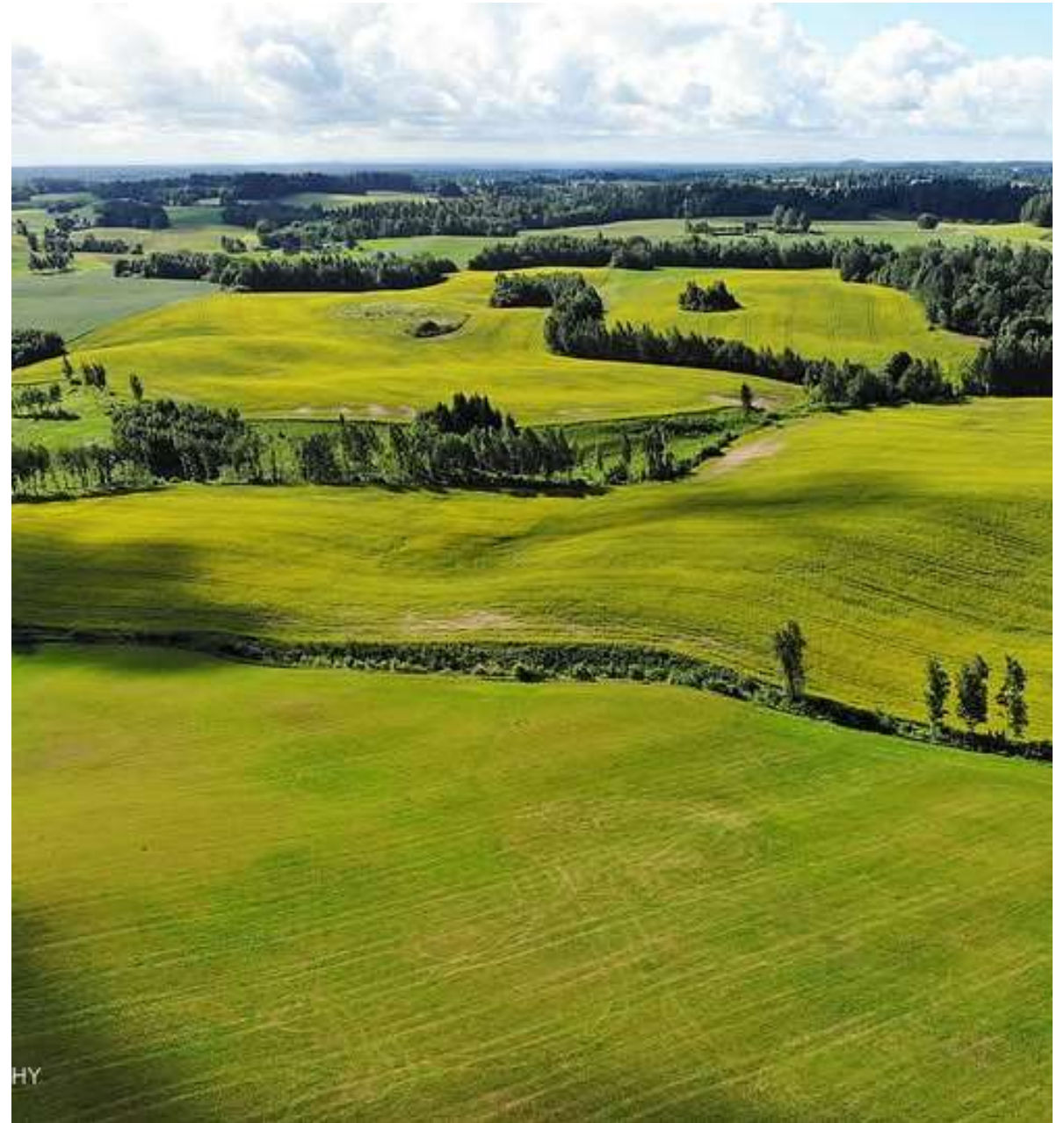

Foto: Kalle Palts

RIIGITEED

Rõngu alevik

LIIGNE PARKIMINE

Raadi alevik

[illegible][illegible]

AVALIKU HOONE ASUKOHA VALIK

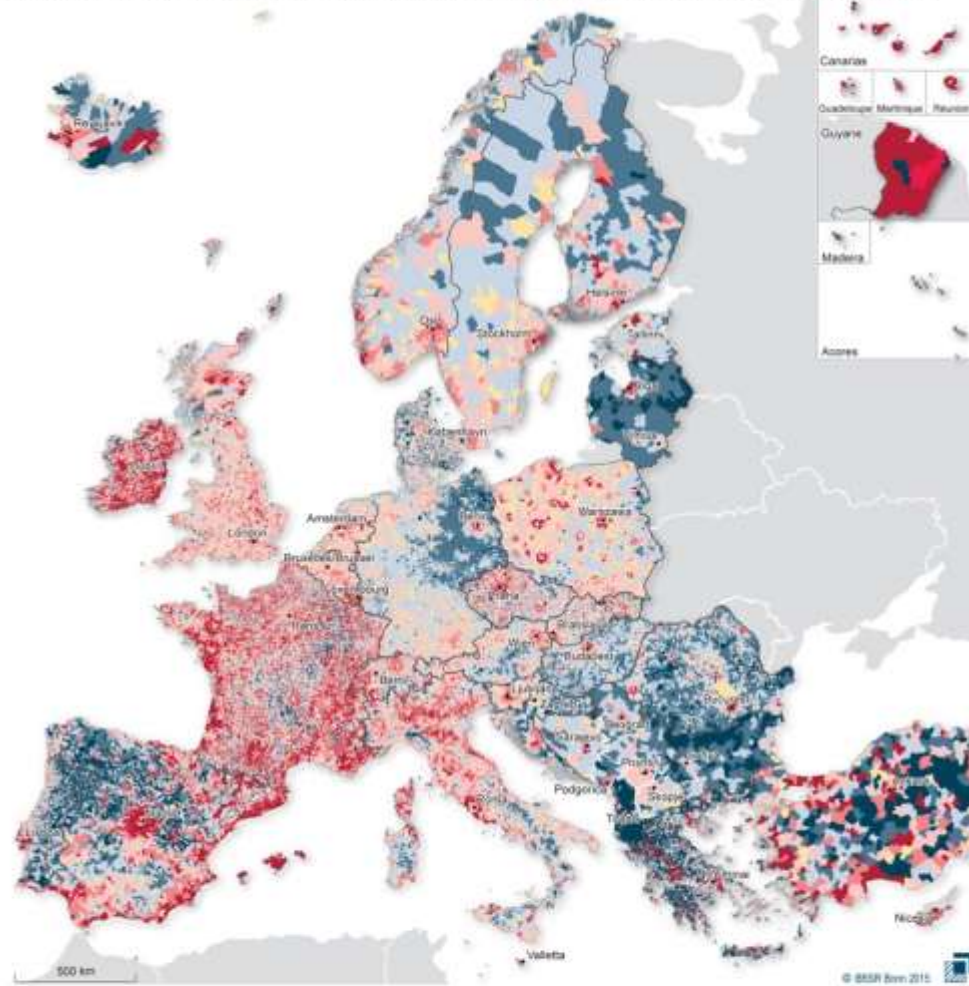
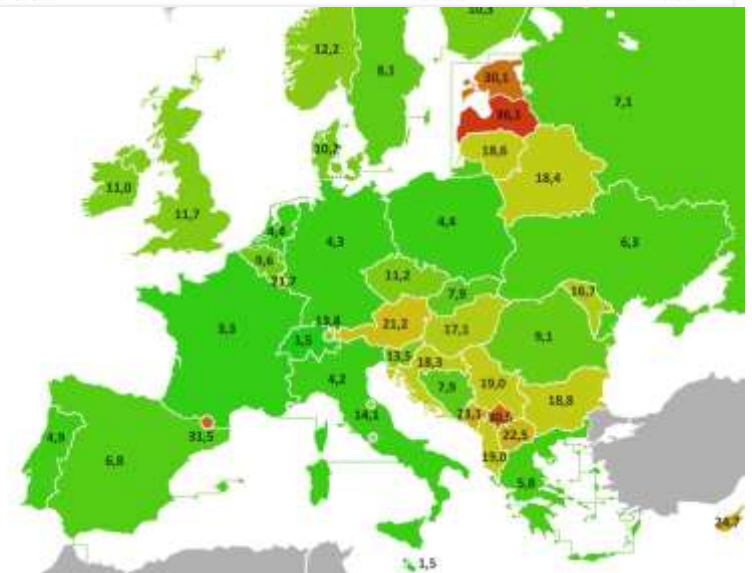
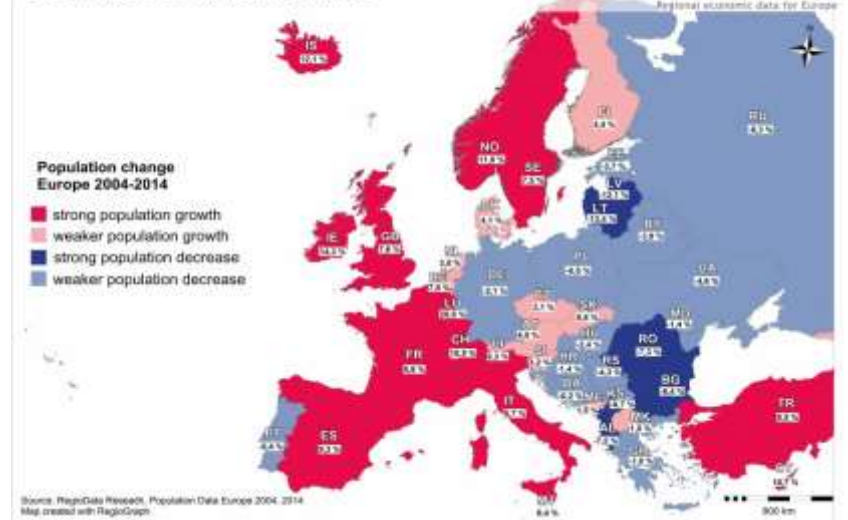

Valgamaa Kutseõppekeskus: arhitektid Urmas Luure, Aleksei Petrov

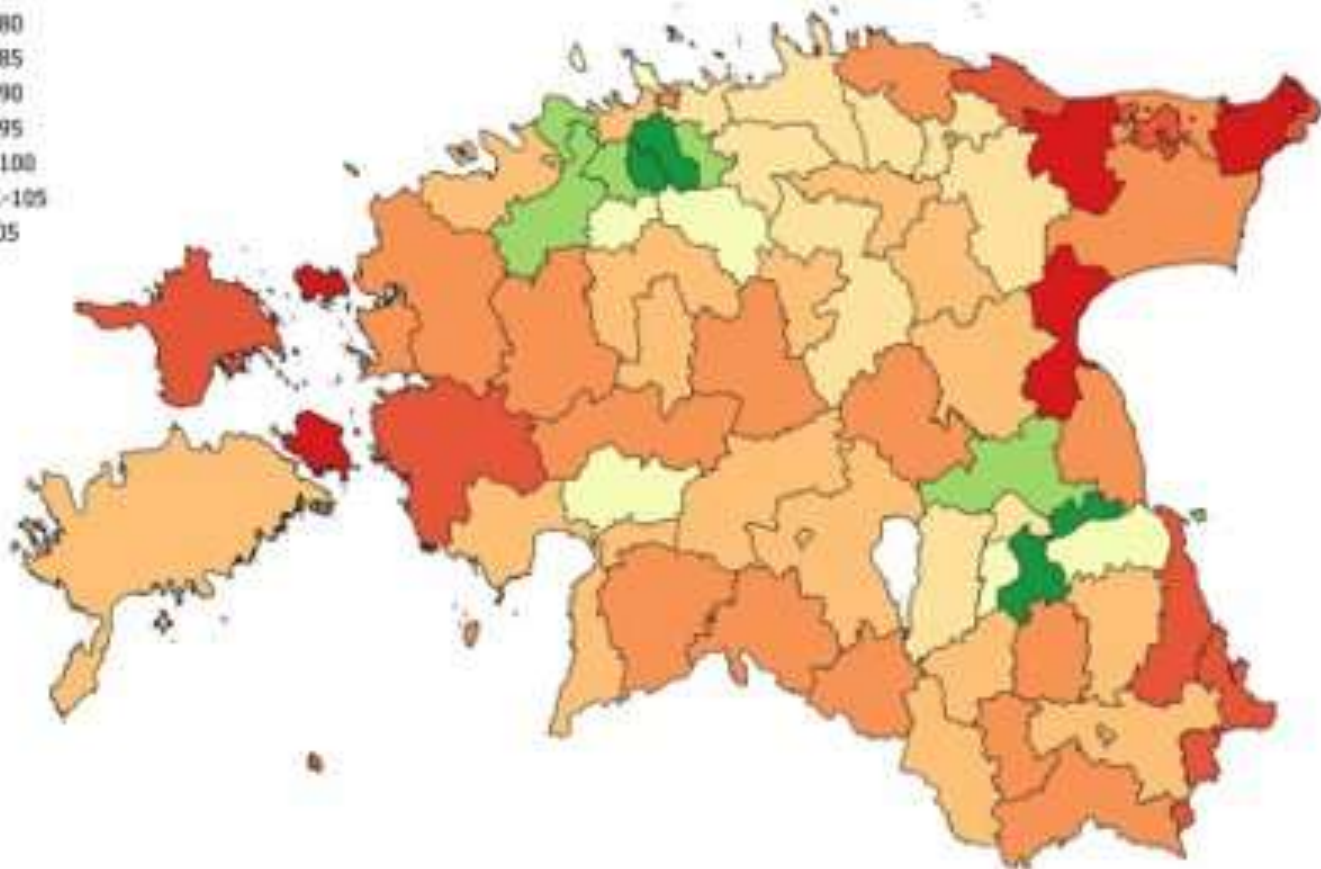
DEMOGRAAFIA MÕJUD AVALIKULE RUUMILE

RÄNNE EUROOPAS

[illegible][illegible]

RÄNNE EESTIS

Baasstsenaariumi rahvastiku muutus 2024-2050, % (2024=100%)

Cities	Year			Change [%]		
	2000	2011	2019	2000/2011	2011/2019	2000/2019
Tallinn	402,390	401,120	434,562	-0.3	8.3	8.0
Saue	5,280	6,160	5,629	16.7	-8.6	6.6
Keila	10,100	10,030	9,910	-0.7	-1.2	-1.9
Otepää	2,250	2,080	2,124	-7.6	2.1	-5.6
Sindi	4,260	4,240	3,806	-0.5	-10.2	-10.7
Kärdla	3,620	3,120	3,230	-13.8	3.5	-10.8
Tartu	106,200	100,670	93,865	-5.2	-6.8	-11.6
Kuressaare	14,860	13,340	13,097	-10.2	-1.8	-11.9
Elva	6,440	6,260	5,664	-2.8	-9.5	-12.0
Rapla	5,870	5,300	5,069	-9.7	-4.4	-13.6
Rakvere	17,700	16,050	15,189	-9.3	-5.4	-14.2
Narva-Jõesuu	3,060	2,760	2,620	-9.8	-5.1	-14.4
Maardu	18,020	17,360	15,332	-3.7	-11.7	-14.9
Jõhvi	12,410	10,790	10,541	-13.1	-2.3	-15.1
Pärnu	46,630	41,150	39,438	-11.8	-4.2	-15.4
Antsla	1,550	1,250	1,308	-19.4	4.6	-15.6
Tõrva	3,210	2,740	2,703	-14.6	-1.4	-15.8
Valga	14,550	12,830	12,182	-11.8	-5.1	-16.3
Põlva	6,450	5,870	5,324	-9.0	-9.3	-17.5
Viljandi	21,220	18,070	17,407	-14.8	-3.7	-18.0
Põltsamaa	4,910	4,110	3,981	-16.3	-3.1	-18.9
Paide	9,920	8,690	7,905	-12.4	-9.0	-20.3
Võru	14,960	12,790	11,859	-14.5	-7.3	-20.7
Narva	70,320	62,200	55,249	-11.5	-11.2	-21.4
Lihula	1,530	1,290	1,201	-15.7	-6.9	-21.5
Tamsalu	2,690	2,230	2,103	-17.1	-5.7	-21.8
Kehra	3,380	2,860	2,639	-15.4	-7.7	-21.9
Suure-Jaani	1,360	1,090	1,057	-19.9	-3.0	-22.3
Võhma	1,620	1,340	1,258	-17.3	-6.1	-22.3
Paldiski	4,550	4,190	3,529	-7.9	-15.8	-22.4
Jõgeva	6,570	5,500	5,073	-16.3	-7.8	-22.8
Haapsalu	12,560	10,480	9,675	-16.6	-7.7	-23.0
Türi	6,490	5,480	4,981	-15.6	-9.1	-23.3
Tapa	7,010	7,200	5,316	2.7	-26.2	-24.2
Kunda	4,020	3,580	3,036	-10.9	-15.2	-24.5
Karksi-Nuia	2,030	1,580	1,524	-22.2	-3.5	-24.9
Räpina	2,900	2,570	2,149	-11.4	-16.4	-25.9
Kilingi-Nõmme	2,240	2,220	1,650	-0.9	-25.7	-26.3
Abja-Paluoja	1,440	1,070	1,048	-25.7	-2.1	-27.2
Sillamäe	17,540	14,680	12,719	-16.3	-13.4	-27.5
Mustvee	1,780	1,470	1,250	-17.4	-15.0	-29.8
Kohtla-Järve	48,800	38,650	33,743	-20.8	-12.7	-30.9
Loksa	3,730	3,070	2,576	-17.7	-16.1	-30.9
Kiviõli	7,560	5,680	4,964	-24.9	-12.6	-34.3
Mõisaküla	1,200	890	745	-25.8	-16.3	-37.9
Kallaste	1,270	1,000	738	-21.3	-26.2	-41.9
Püssi	1,910	1,260	907	-34.0	-28.0	-52.5

allikas: Üleriigilise planeeringu asustuse arengustsenaariumite koorduuring

(VALG)LINNASTUMINE / KAHANEVAD LINNAD

Las Vegas / Detroit

(VALG)LINNASTUMINE / KAHANEVAD LINNAD

ELANIKKONNA KAHANEMISE TAGAJÄRJED

- tühjad hooned / alarahastatud linnataristu
- majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed
- ebaatraktiivne elukeskkond

elukeskkonna roll linna arengus:

- psühholoogiline side indiviidi ja (elu)koha vahel mõjutab oluliselt tema aktiivsust kogukonnas
 - ebaatraktiivne keskkond kahjustab seda sidet:
 - inimestel on raske olla uhke oma linna üle
 - inimestel usk koha tulevikku suhtes väheneb
 - inimesed on vähem valmis panustama keskkonna kaitsmisele, säilitamisele, parandamisele jne.
- keskkonna allakäik kiireneb

**VALGA MEETMED AVALIKU RUUMI KVALITEETI
TÕSTMISEKS**

VALGA MEETMED ELUKESKKONNA KVALITEETI TÕSTMISEKS

Lahenduse eeldus: probleemi aktsepteerimine

- elanikkond ei kasva tagasi endise tasemeni
- linnaruumi on vaja kohandada olemasolevate inimeste vajadustele ning ootustele vastavalt (Valga 12 000 in)
- olemasolevate elanike rahulolu aitab elanikkonna kahanemise peatamisele
- kesklinna (muinsuskaitseala) atraktiivsuse suur roll antud protsessis

Meetmed:

- I. uue üldplaneeringu koostamine
- II. hoonete lammutamine
- III. aktiivne eluaseme poliitika
- IV. funktsioonide koondamine kesklinna
- V. mälestiste rekonstrueerimine
- VI. linnaruumi korrastamine

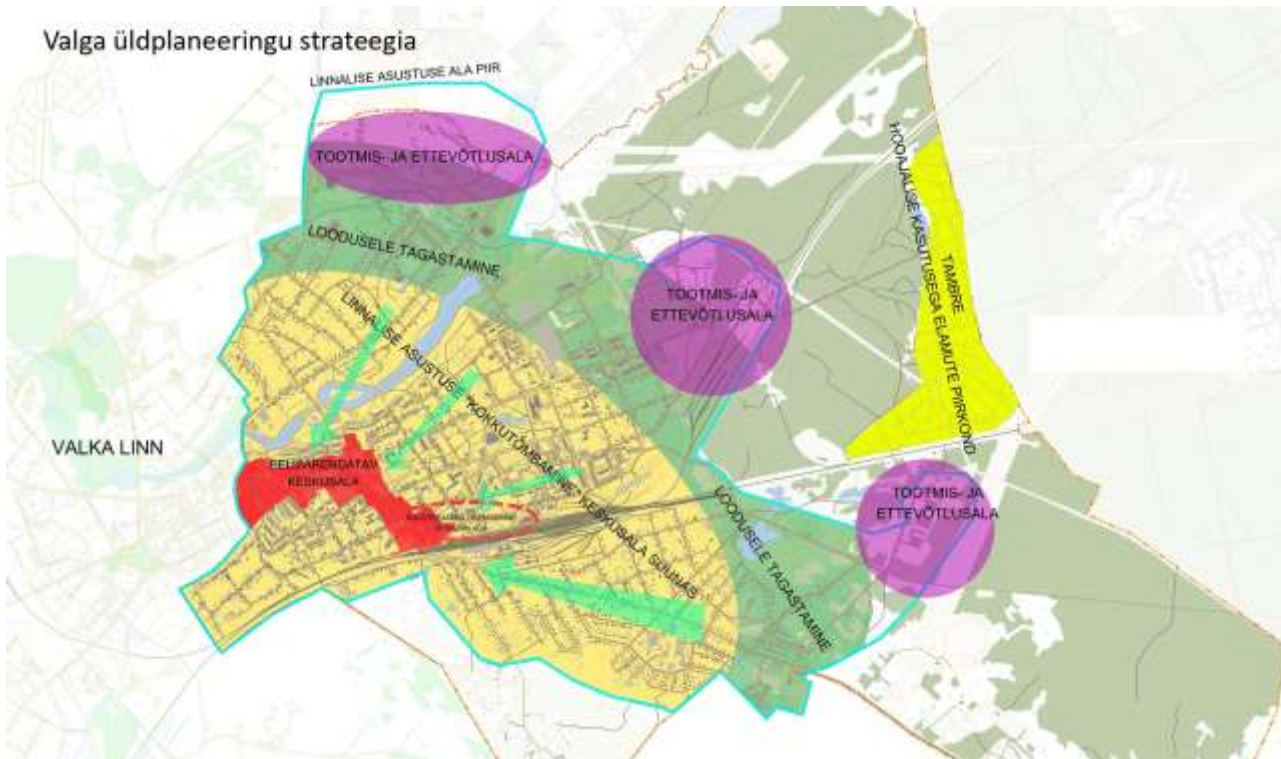
I. UUE ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMINE

algatatud 29.4.2016

Eesti esimene üldplaneering mis planeerib kahanemist

Üldplaneeringu eesmärgid:

- linna kompaktsemaks muutmise
- **kesklinna taaselustamine**
- linna rohestamine
- liikluskorralduse kohandamine jalakäija ja jalgratturi sõbralikumaks
- linnaruumi kohandamine universaalsaini põhimõtete järgi

II. HOONETE LAMMUTAMINE

III.AKTIIVNE ELUASEME POLIITIKA

Lõviheadega maja

IV. FUNKTSIOONIDE KOONDAMINE KESKLINNA

Valga Priimetsa kool

V. MÄLESTISTE RESTAUREERIMINE

Klassmanni maja

VI. LINNARUUMI KORRASTAMINE

Uus Valga keskväljak ja piiriala

TARTU LINNARUUMI VÄLJAKUTSED

VALGLINNASTMINE

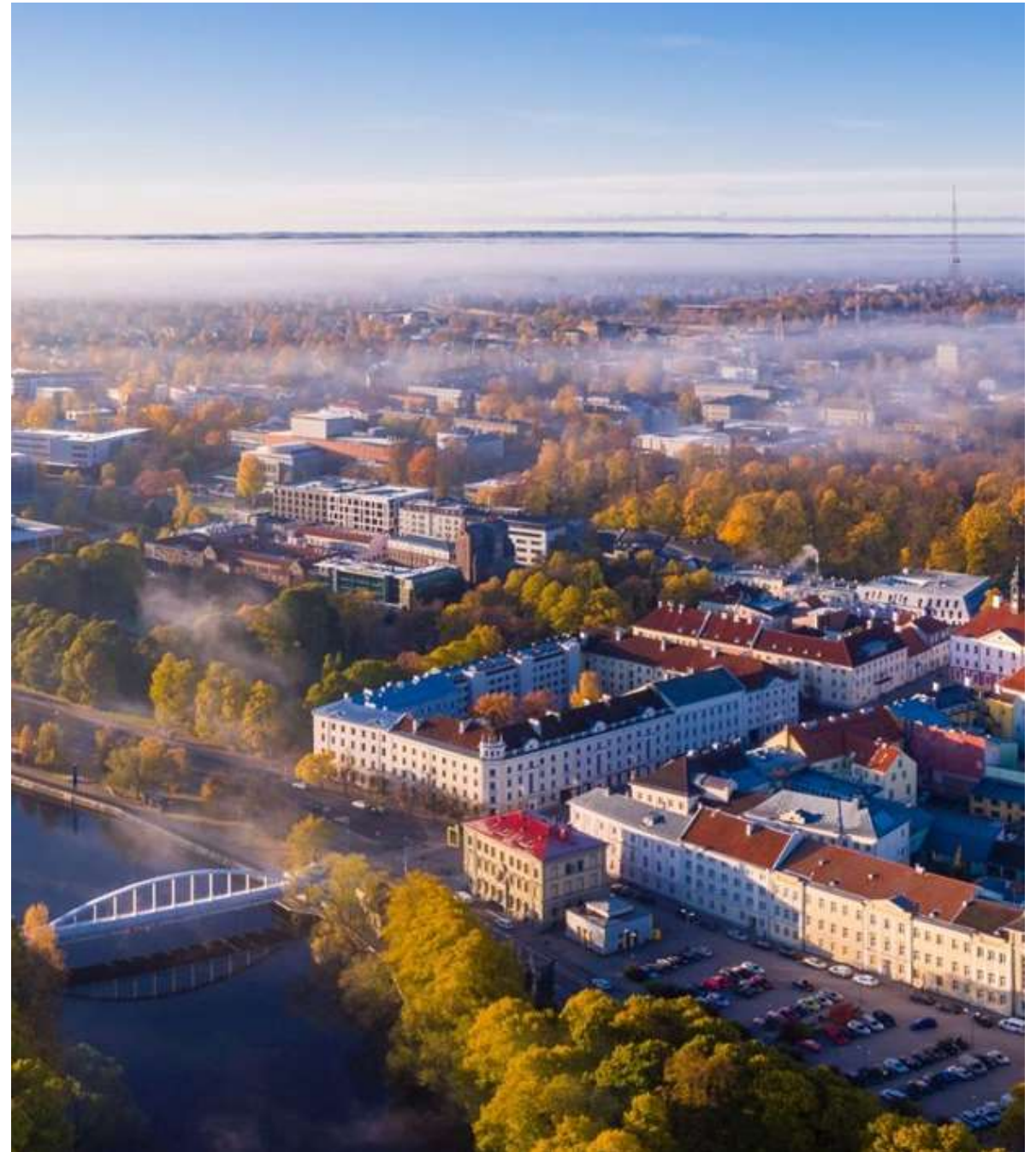
- inimeste kolimine linna administratiivse piiride taga
- ruumiliselt halvasti ühendatud
- ebapiisav ühistransport
- suurenev autokasutus

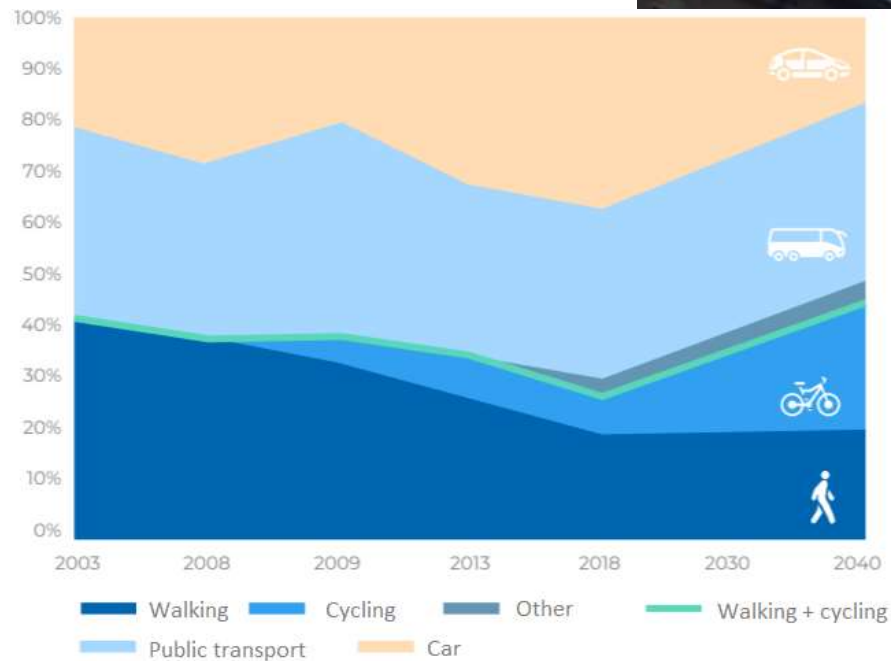
KESKLINNA NÕRGENEMINE

- kesklinna funktsioonid kaovad
- teenused kolinud kaubanduskeskustesse
- vanalinn muutub vabaaja veetmise kohaks

Tartu kesklinn

AUTOKEKNE TÄNAVARUUM

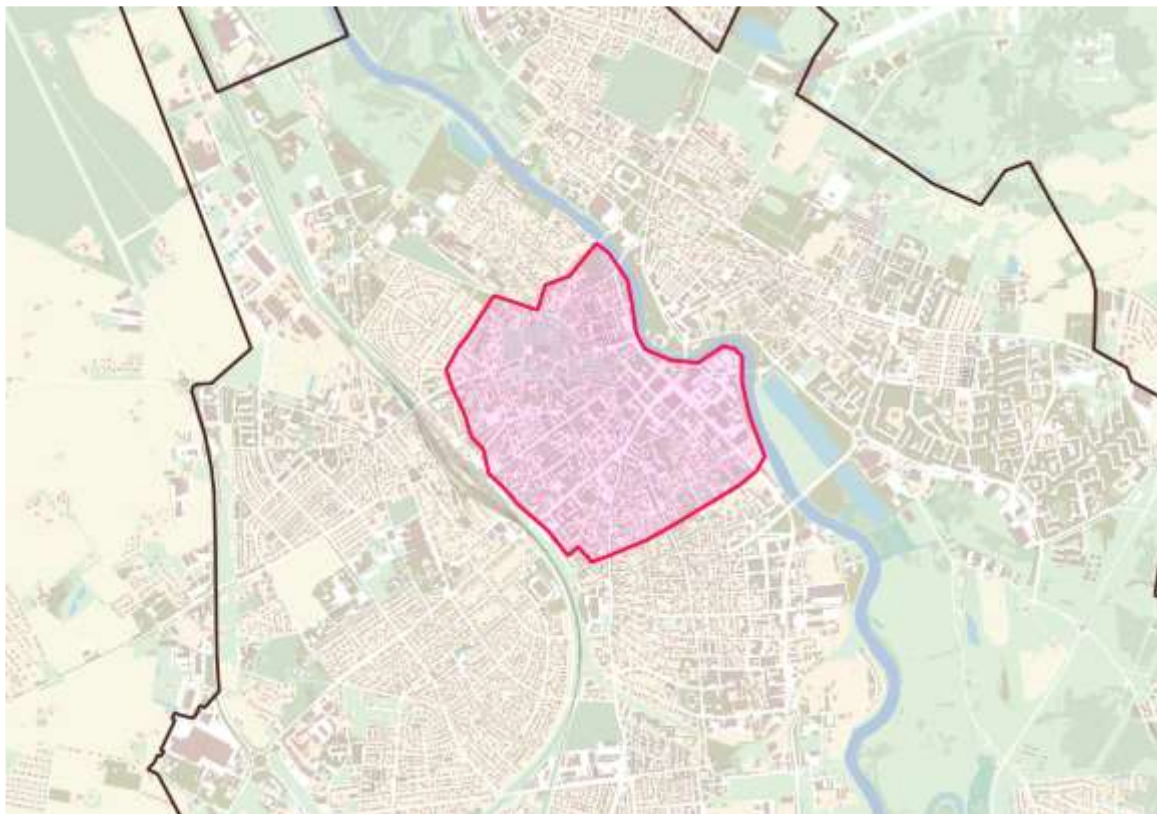

	2003	2008	2009	2013	2018	2030	2040
Walking	45%	41%	36%	28,5%	21,5%	22%	22%
Cycling	-	-	4,5%	9%	8%	17%	26%
Public transport	25%	22%	31%	21,5%	21,5%	22%	23%
Car	30%	37%	28,5%	41%	46%	35%	25%
Other	-	-	-	-	3%	4%	4%
Walking + cycling	45%	41%	40,5%	37,5%	29,5%	39%	48%

Riia tänav

LIIGNE PARKIMINE

Raadi alevik

HEA AVALIKU RUUMI HEAD NÄITED

ÜT DELTA HOONE ÜMBRUS

Arhitekt 11, Väli

VAKSALI SILD JA TUNNELID

- investeering jalg- ja jalgratta taristusse
- arhitektuurse võistluse tulemus

Sille Pihlak, Siim Tuksam

SIURU

3+1 arhitektid

TÄHE TÄNAV

RAADI MÕISANURME PLANEERIMISKONKURSS

- DP aluseks on planeeringuvõistlus
- Suurem ruumiline kvaliteet

Arhitekt Must

PÕHIJÄRELDUSED

- atraktiivne elukeskkond ja ehituspärand mängib olulist rolli koha identiteeti tugevdamisel
- inimesed siduvad ennast oma elukohaga linnaruumi kaudu, seda eriti kesklinna kaudu
- ruum mõjutab inimeste käitumist ja liikumist
- hea avaliku ruumi saab reeglina ideevõistluse tulemuse ja elanike kaasamise tulemusena